

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНА ӘСЕРІ

Сатиева Ж.К., №43 «Гүлдәурен» балабақшасы, Ақтөбе, Қазақстан

Абубакирова А.Т., №43 «Гүлдәурен» балабақшасы, Ақтөбе, Қазақстан

Қазіргі уақытта еліміздің білім беру жүйесінде оқыту процесін жақсарту мақсатында көптеген шаралар атқарылуда. Бұл шаралар ғылыми тұрғыдан «инновациялық процесс» немесе «педагогикалық жаңалықтарды енгізу» деп аталады. Инноватика ұғымы латынның «in-novus» сөзінен алынған, ол «жаңарту, өзгерту, жаңашылдық» деген мағына береді. Бұл педагогика саласында жаңа әдістер, тәсілдер, құралдар мен бағдарламаларды енгізу дегенді білдіреді.

Педагогикалық технологияның негізгі маңызды элементі – баланың оқу-тәрбие процесіндегі белсенділігі мен ересектердің балаға деген көзқарасы. Әр жастағы балалардың өзара әрекеттесіп, үйлесімді жұмыс істей алу қабілеттері ескеріледі. Негізгі мақсат – баланың тұлғалық тұрғыда қалыптасуына ықпал жасау. Осы тұрғыда мектепке дейінгі білім беру мекемелерінің педагогтарының басты міндеті – балалармен жұмыс істейтін әдістер мен формаларды таңдай отырып, баланың жеке тұлғасын дамытуға бағытталған инновациялық педагогикалық технологияларды тиімді қолдану.

Инновациялық білім беру құралдарына аудио-видео жабдықтар, компьютерлер, интерактивті тақталар, интернет, мультимедиялық компьютерлік құралдар, электрондық оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендер, инновациялық ақпараттық банктер, инновациялық веб-сайттар және тағы басқа құралдар жатады. Қазіргі уақытта интерактивті бағдарламалық бөлімдер мен қозғалмалы объектілер жасауға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтардың көпшілігі қолданысқа енгізілуде. Бұл құралдардың бірі – мультимедиялық оқулықтар, олар балабақшада оқу іс-әрекеттерін жоғары деңгейде өткізуге мүмкіндік береді. Осылайша, тәрбиешілер әрбір оқу іс-әрекетін өткізер алдында көрнекіліктерді жиі ауыстыру қажеттілігінен арылып, мультимедиялық оқулықтар арқылы уақытты тиімді әрі нәтижелі пайдалана алады.

АКТ (ақпараттық-коммуникациялық технологиялар) – бұл ақпаратты өндіру, тарату және өңдеу үшін қолданылатын сандық және коммуникациялық құралдар кешені, оның ішінде компьютерлік техникалар, мультимедиялық құралдар, аудио және бейнемазмұнды құрылғылар мен әртүрлі байланыс технологиялары бар [1.8].

Біздің ойымызша, ең маңызды ақпараттық және коммуникациялық технологиялар қатарында аудио, бейнемазмұнды ойнатқыштар, мультимедиялық құралдар және әртүрлі ойындар бар, олар арқылы балалар бір уақытта бірнеше тілді меңгеруге мүмкіндік алады. Оқу процесінде АКТ пайдалану екі негізгі мотивацияны дамытуға ықпал етеді: біріншісі – өзіндік мотивация, мұнда ұсынылатын материал қызықты және мектепке дейінгі жастағы балалар үшін жаңа тілдерді түсіну қабілетінің артатыны көрінеді. Бұл өз кезегінде баланың қуанышын, өзін-өзі жетілдіруге деген сенімділігін және ынтасын арттырады.

Балаларға оқыту бағдарламасын қарағаннан гөрі ертегі, әңгіме немесе танымдық фильмдер тыңдау немесе көру әлдеқайда қызықтырақ. Олар тілдің мағыналық негізін жылдам түсініп, өздері сөйлеуге бастайды. Әсіресе, оқыту барысында толық ену әдісі қолданылғанда, нәтиже айтарлықтай әсерлі болады. Бұл баланың қазақ тілімен терең әрі тұрақты байланыс орнатуына мүмкіндік береді. Баланың санасы өте тез қабылдайды, және нәтиже бірден көрінбесе де, бір-екі жылдан кейін оның лингвистикалық қабілеттері айқын байқалады.

Мектепке дейінгі балаларға білім беру қызметінде қолданылатын барлық ақпараттық құралдар келесі түрлерге бөлінеді:

- Аудио құралдар;
- Бейнемазмұнды құралдар;
- Мультимедиялық құралдар.

Ақпараттық қоғамның негізгі талабы - балаларға ақпараттық білім беру негіздерін қалыптастыру, логикалық және құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияларды өзіндік дамуға және оны жүзеге асыруға құрал ретінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ ақпараттық қоғамға бейімделу.

Бұл тұрғыда білім беру жүйесіндегі ең тиімді технологиялардың бірі болып ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) табылады. АКТ білім беру саласының барлық деңгейлерінде, оның ішінде мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде де кеңінен қолданылады. Балалардың танымдық, шығармашылық және коммуникативтік дағдыларын дамытуда АКТ-ның маңызы ерекше.

Мектепке дейінгі білім беруде ақпараттық технологияларды пайдаланудың басымдықтары

Қазіргі таңда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану – білім беру сапасын жетілдірудің маңызды тетігі болып саналады. Дәстүрлі әдістермен салыстырғанда АКТ-ның өзіндік бірқатар артықшылықтары бар.

Балалар үшін тиімді жақтары:

- ✓ ақпарат ойын түрінде ұсынылатындықтан, баланың ынтасын оятады;

- ✓ экран арқылы берілген мәлімет көрнекілігімен ерекшеленеді, бұл балалардың тез әрі жеңіл қабылдауына көмектеседі;
- ✓ дыбыс, қимыл-қозғалыс пен анимация баланың назарын ұзақ уақыт сақтап тұрады;
- ✓ әр балаға жеке қарқынмен білім алуға жағдай жасайды;
- ✓ тапсырмалардың көлемін және жылдамдығын өз бетінше таңдай алады;
- ✓ компьютермен жұмыс барысында өз күшіне сенімділік қалыптасады;
- ✓ АКТ шынайы өмірде тікелей көрінбейтін құбылыстарды бейнелеуге мүмкіндік береді (мысалы, ғарышқа ұшуды, табиғи құбылыстарды немесе тәжірибелерді көрсету);
- ✓ баланың қателерін қайталай отырып түзетуіне және тәжірибе жинақтауына мол мүмкіндік береді.

Педагог үшін пайдалы қырлары:

- ✓ арнайы білім беру саласындағы педагогтердің оқшаулануын азайтып, әріптестік қарым-қатынасты нығайтады;
- ✓ онлайн байланыс пен өзара әрекет кәсіби ой толғауға (рефлексияға) ықпал етеді;
- ✓ мұғалімнің кәсіби шеберлігін жетілдіріп, жаңа дағдыларды игеруіне жол ашады.
- ✓ ақпараттық технологияларды мұғалімдерге оқушыларды оқыту мақсатына тезірек және сапалы жетуге көмектеседі [2.52].

Ақпараттық технологиялардың алдыңғы ақпарат беру жүйелерінен бірқатар артықшылықтарын төмендегідей атап көрсетуге болады:

Оқу үдерісінің сапасын арттыру: АКТ құралдары (интерактивті тақталар, мультимедиялық бағдарламалар, мобильді қосымшалар) балаларға білім алуды қызықты әрі қолжетімді етіп, ақпаратты көрнекілік арқылы жылдам меңгеруге мүмкіндік береді.

Балалардың қызығушылығын арттыру: Түрлі анимациялар, ойын үлгісіндегі тапсырмалар мен интерактивті жаттығулар балалардың оқу үдерісіне деген ынтасын көбейтеді.

Жеке тұлғаға бағытталған оқыту: Әр баланың даму деңгейіне сәйкес тапсырмаларды таңдау және жеке білім беру жолдарын қалыптастыру мүмкіндігіне ие бола отырып, оқу үрдісін жекелендіреді.

Тілдік дағдыларды дамыту: Электронды ертегілер, аудиокітаптар мен мультимедиялық жаттығулар арқылы балалардың сөйлеу мәдениетін, сөздік қорын байытып, дұрыс дыбыстау қабілетін жетілдіреді.

Қол моторикасы мен логикалық ойлауды дамыту: Интерактивті ойындар мен қосымшалар баланың қол моторикасын жетілдіріп, логикалық ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді.

Тәрбиешілер мен ата-аналарға көмек: АКТ тәрбиешілер мен ата-аналарға баланың даму деңгейін бақылап, білім беру үдерісін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі.

Тақтаны қолдану күнделікті өмірде байқалмайтын жағдайларды модельдеуге мүмкіндік береді. Біздің балабақшада әр топ үшін медиатека құрылып, ол оқу-тәрбие процесінің барлық бағыттарында белсенді пайдаланылуда. Баланың бірлескен және жеке іс-әрекетінде ID технологиясын қолдану оқу үдерісін ынталандыру мен дараландырудың, шығармашылық қабілеттерін дамыту мен жағымды эмоционалды ахуал қалыптастырудың тиімді құралдарының бірі болды. Мектепке дейінгі білім беру іс-әрекетінде ақпараттық-компьютерлік технологиялар оқу материалдарының мүмкіндіктерін кеңейтеді, қоршаған ортадағы әртүрлі жағдайларды модельдеуге мүмкіндік береді және балалардың қызығушылығын оятып, олардың танымдық белсенділігін арттырады, бұл өз кезегінде мектеп жасына дейінгі балалардың білім сапасын жоғарылатудың кепілі болып табылады.

Мектепке дейінгі білім беруде ақпараттық технологияларды қолдану балалардың танымдық қабілеттерін жетілдіріп, оларды жаңа білімге ынталандырады. Алайда, АКТ-ны дәстүрлі әдістермен үйлестіре отырып, баланың денсаулығына зиян келтірмеу үшін қолдану уақытын шектеу өте маңызды.

Компьютерлік ойындарды пайдалану когнитивтік икемділікті дамытады, яғни баланың мәселені шешудің әртүрлі жолдарын көбірек табу қабілетін арттырады. Қарапайым математикалық түсініктер балалардың визуалды модельдерді құрастыруы мен қолдануы арқылы қалыптасады. Сабақ барысында оқушылар бір объектіні екіншісімен сәйкестендіруді үйреніп, пәндік модельдер жасайды. Мұндай модельдер сандық қатынастарды көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді: заттарды алмастыру немесе орнын басатын құралдарды қолдану арқылы жүзеге асып, алмастыру ұғымын тереңірек түсінуге жағдай жасайды[3.12].

Ақпараттық технологияларды мектепке дейінгі білім беру үдерісінде тиімді пайдалану балалардың оқуды қызықты әрі нәтижелі етіп, олардың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Бірақ, АКТ-ны шамадан тыс қолданудан сақтанып, дәстүрлі әдістермен бірге қолдану өте маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Жарықбаев, Қ. (2018). "Педагогикалық технологиялар." Алматы: Рауан.
2. Құдиярова, Ш. (2017). "Мектепке дейінгі педагогика." Астана: Фолиант.
3. Сағындықова, Г. (2015). "Ақпараттық технологиялар және педагогика." Алматы: Қазақ университеті.
4. Мовчан Н.И. Информатиканы оқытудағы инновациялық тәсілдер: Қазіргі ғылыми зерттеулер мен инновациялар. 2014. Электрондық ресурсы: <http://web.snauka.ru/issues/2014/05/34180>.